

Eesti Tõusigade Aretusühistu liikmete investeringumõtted

12.Detsember 2023

Rando Värnik, *Dr (Econ)*

Jõulueelne tervitus „MEIE“
kasvatajatele!!!

Leaders get so caught up in day-to-day life that they don't stop and take a moment for themselves. Self-care is essential to your well-being, and if you are not properly functioning, you cannot effectively lead!

-Dr. Patton-

Authentic Leadership: Inside the Mind of Dr. Patton

"THE COMFORT ZONE"

Tunda end turvaliselt ja kontrolli all

Juhid on igapäevaeluga nii seotud et nad ei peatu ja ei võta aega enda jaoks. Enese eest hoolitsemine ja aja võtmine on teie heaolu jaoks hädavajalik ja kui te ei funktsioneerite korralikult, ei saa te tõhusalt juhtida!

Mõtteharjutus! Millises tsooni te ennast paigutaksite? Miks selline valik?

Eesti lihasektori...

Visioon

Eesti lihasektor on mitmekesise toodanguga, jätkusuutlik, loodus- ja elukeskkonda väärtustav, tagab isevarustatuse ja on suunatud ekspordi kasvatamisele turuniššides.

Eesmärk

Lisandväärtuse ja kodumaise tooraine kasutamise suurendamine.

Aastaks 2030.

Eesti lihasektori SWOT

Tugevused

- Mitmekesine kvaliteetsete lihatoodete (sh ulukilihatoodete) valik.
- Liigirikkad, sh mahetootmiseks sobilikud rohumaad.
- Kodumaiste tarbijate nõudlusele vastavad lühikesed tarneahelad.
- Uute tootjate lisandumine lihaveise, lamba- ja kitsekasvatuse valdkondades.
- Eesti ulukifauna liigirikkus.

Võimalused

- Tarbijate eelistuste muutumine kodumaise toidu eelistamise suunas.
- Sektorite vahelise koostöö arendamine.
- Mahelihatoodete arendamine.
- Tehnoloogiate, sh biomajanduslike tehnoloogiate arengu loodavad võimalused kõrval- ja kaasnevate saaduste väärindamiseks.
- Erinevate väiketööstuste võrgu laiendamine.
- Nõudlus tõuloomade järele.

Nõrkused

- Lihatoodes kasutatava tooraine päritolu vähene läbipaistvus (tarneahela vähene läbipaistvus).
- Vähene koostöö ja ühistegevus.
- Esmatootjate madal kasumlikkus.
- Esmatootjate sõltuvus toetustest.
- Kaasaegsete, väikeste esmatöötluskohtade vähesus.

Ohud

- Riskide juhtimise strateegiliste põhimõtete ja kavade puudumine (loomataudid, toiduohutus, sööda ja liha hindade volatiilsus).
- Nõrk imporditava liha kontroll.
- Tarbijate harjumuste muutumine lihasöömise kahjuks.
- Ebastabiilne seadusloome, lühiajalised strateegiad ja poliitikad.
- Riigi, meedia ja kodanike ülereageerimine riskide hindamisel.

Peab olema usk – tahe viia asjad lõpuni – ja pühendumus

- | Otsustamine on võimalik valiku situatsioonis – ilma alternatiivideta ei saa ka otsustada.

Sõnastame probleemid, millele tahame leida lahenduse – Eesti Tõusigade Aretusühistu näitel

- | Peab olema efektiivne, mis nõuab mahtu (Mis seda tagab, millised tegurid?).
- | Kuidas liikuda kokkuleppe suunas (Millised tegurid?).
- | Takistused tuleb ületada (Millised tegurid?).
- | Läbirääkimisjõud (Mis seda mõjutab – tegurid? Milline on sinu läbirääkimisjõud?).
- | Hoida kontrolli näiteks oma aretusmaterjali üle, mis veel? (Milline tegur?).
- | Liikmete usaldus (Milline tegur seda piirab?).
- | Väärtused peavad olema sarnased, vaja on teatavat isetust.
- | „Sõidavad tuules“ – „piletita sõitjad“ (Kuidas ja mis tingimustel nendega koostööd teha või jätta nad kõrvale?).

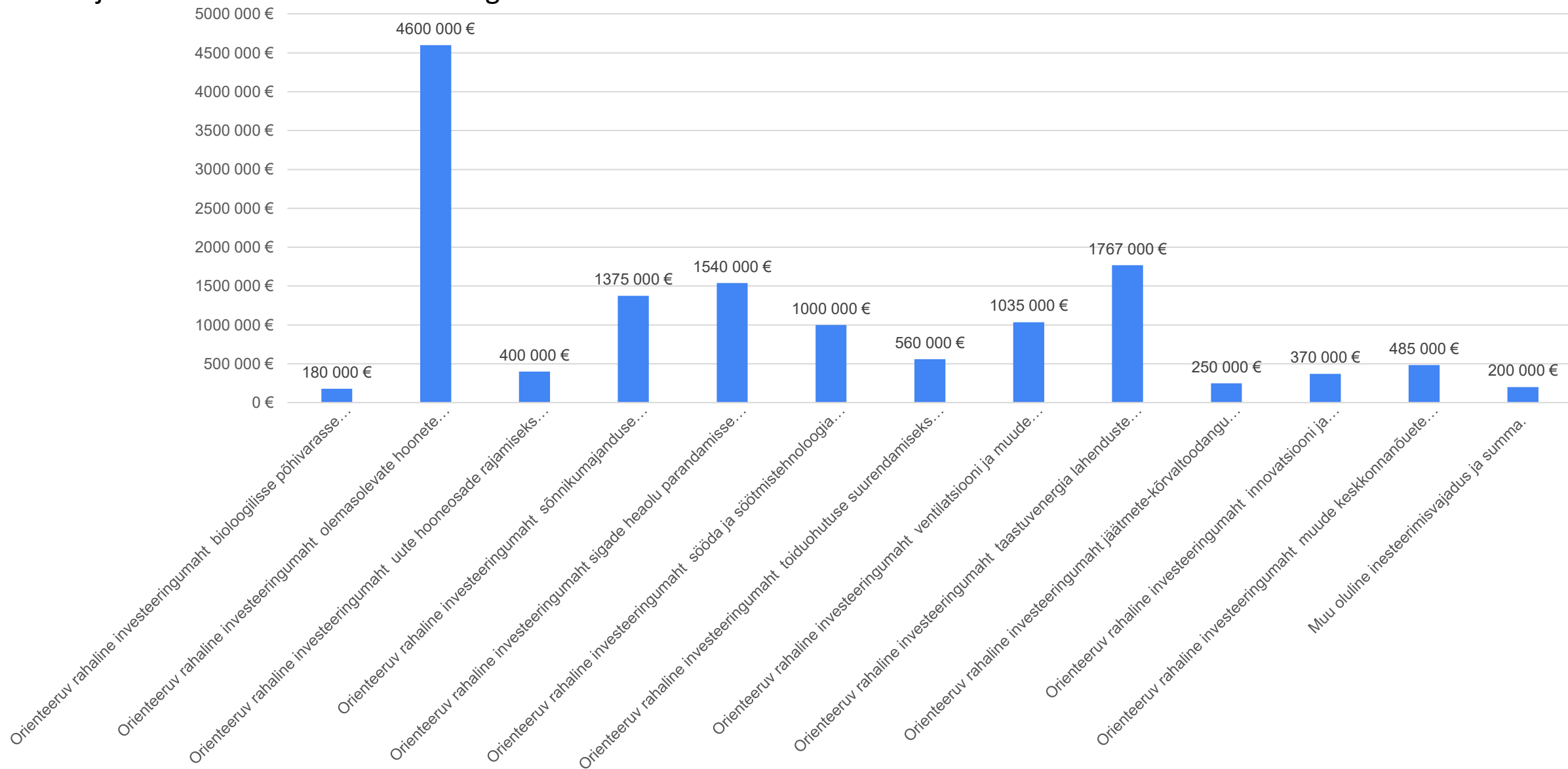
Kuhu seada siht? Ikka kaugemasse tulevikku

- | Kas suudame kirja panna tõelise sihi antud valdkonna jaoks?
- | Kas suudame selle tee jagada eraldi väiksemateks eesmärkideks?
- | Kas me suudame kirjeldada, mis selleks on vaja saavutada, millised on eeltingimused?
- | Kas see on meie ühine soov ja tahe?

- | Protsess läbiviidud eelmises õpiringis ja tulemused kirja pandud.
- | Jäid „kodused ülesanded“ Investeeringutevajadus ja sisendite koosostud

Nähakse vajadust tegelda sisendite kasutuse ja investeeringute vajaduse info koondamises ja omavahelises suuremas integratsioonis.

Küsitluse vastanud seakasvatajate hinnaguline investeerimisvajadus, eurodes

Sia lisandus veel täiendavaid mõtteid eile õhtul!

Investeeringu vajadus on suur ja eluliselt väga vajalik. Jätksuutlikuse, konkurentsivõime, üha karmimaks muutuvate keskkonna- ja loomade heaolunõuete täitmine ning personali nappus, kõrge iga on peamiseks investeeringute põhjusteks.

Mõtlesin siin veidi ja vaatasin nn investeeringute vajaduse kirjeldamiseks välja pakutud linki. Leian, et sellise investeeringute tabeli täitmiseks on vaja natuke rohkem aega, et küsida ehituste, tehnoloogiate-seadmete jne. pakkumatelt pakkumisi. Tekib tabelisse vähe reaalsemad numbrid. **Lisaks on vaja teada milliseks muutub seadusandlus 3 aasta perioodil, millised keskkonna ja loomade pidamisnõuded on tulemas.** Loomakaitsjad teevad kõvasti tööd, et ükski loom ei oleks enam puuris, näiteks! Selline olukord muudaks koheselt investeeringute kava!

Lõin siin oma investeeringute vajaduse vastavalt varasematele hindadele ja tehtud investeeringute kogemusele mingid vajadused kokku. Loomulikult on viimasest investeeringust möödunud juba ca 6 aastat, mis tähendab, et olukord on hoopis teine!

Täieliku ehitusliku rekontstrueerimise-, tehnoloogiliste seadmete uuendamise, pidamistingimuste parandamiseks, sõnnikumajanduse parandamiseks (hoidlad, käitlemiseseadmed jne) energiatõhususe parandamine oleks meie puhul alljärgnev

Võõrdepõrsad 3200 pead – 1 200 000 eur

Emised 1100 pead – 3 000 000 eur

Nuumsead 15200 pead – 4 800 000 eur

Sõnnikumajandus 500 000 eur

Kokku : 9 500 000 eur

Kolme aastaga oleks päris keeruline sellist raha investeerida!

Praktiliselt 4 aastat on lihtsalt lastud minna!

Kahel farmil 8400 m² + 2800m² **katkiste eterniitkatuste vahetused** ruuki või rannila vastu (osaliselt ka sarikad ja uued kastid). Loogiline oleks teha osa päikesepaneelidega (lahendused olemas, kuid ainult oma tarbeks, sest muidu liitumine 60 000 000 eur). **Söödaliinide ja automaatsöötjate vahetused**. Võimalik vedelsöödasüsteemidele muutmine, kui juba vahetada. Metallpunkrite (sööt) vahetus tsinkplekk punkrite vastu. **Sõnnikumajandus** – reaktorhoidla, homogeniseerimis- ja gaasialdussüsteemid. Kolme amortiseerunud pumba vahetus. **Katla vahetus**, 250 000 eur (hinda tean, kuna paar nädalat tagasi küsisin). Generaatori soetamine või elektri akumulatsioonisüsteemide soetamine. Eesti energia soovitab alati, kui neil mingi tõrge. Ise arvan siiski, et on mõistlik vaid akumulatsioonisüsteem, mis toimiks pidevalt ka tavaolukorras, kus tipptarbimist saaks osaliselt vältida, aga kindlasti kallis. **Katkestused farmis ca 5 korda aastas. Farmide soojustamine. Ventilatsiooni parendamine.** Farmi ümber oleva sõidutee ja platside asfalteerimine. Kütmiseks hakkepuidule PVC angaar. **IT osas parandada süsteemiahela jälgimist.** Olmeruumide kap. remont. Jõusöödatööstusele uue hoone pealeehitus ja vana eemaldamine. Jne., jne., jne.. Rahaliselt ei oska öelda, sest ei jõua tegeleda. Arvan, et laias laastus on võimalik ka muul viisil proportsioonid paika panna. **Üldiselt on olemasoleva ehk loodu säilitamine, vähemalt seakasvatuses ja amortiseerunud hoonetes üks kuradi kallis lõbu.**

Sealihatootjate õpiringi peamised sihid ja eesmärgid nii lühiajalises (2027) kui ka pikaajalises (2030) vaates.

Töögrupp 1.

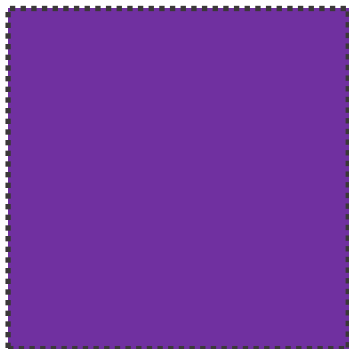
Lühiajaline:

- 1.Kvaliteetkava rakendatud ja kogu Eestis toodetud sealiha vastab sellele 2025 1.jaanuar Käive, müüginumbrid, kas kvaliteetkava rakendudes eksport väheneb, kui kava rakendub, mis siis läheb sektoris paremaks – seaduseloome peab kaasa tulema, hangete tingimustes peaks see sees olema, toidujulgeolek. kõrgete standardite kehtestamine kvaliteetkavas realiseerub läbi riigi poolt kehtestatud süsteemi.
- 2.Toojaorganisatsioon(id) tunnustatud – Ühismüügid toimuvad 1.01.2025
- 3.Rümba hinnastamine EÜ süsteemi- Eesti erandi kaotamine 07.2024

Pikaajaline:

- 1.On algatatud uue brändi väljatöötamine
- 2.On moodustatud lihaliit
- 3.Oma tapamaja ja lihatööstuse olemasolu (kas tööstus on TO või lihaliidu oma?)
- 4.On tekkinud farmide spetsialiseerumine - emiseid ostetakse ja tekkinud on nuumafarmid

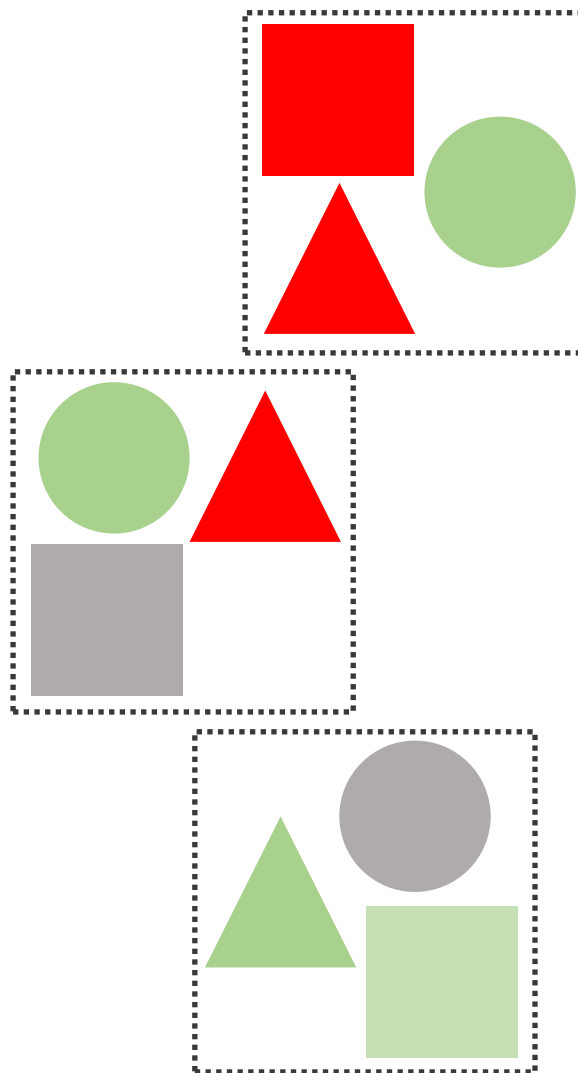
Seakasvatusektori
ootused

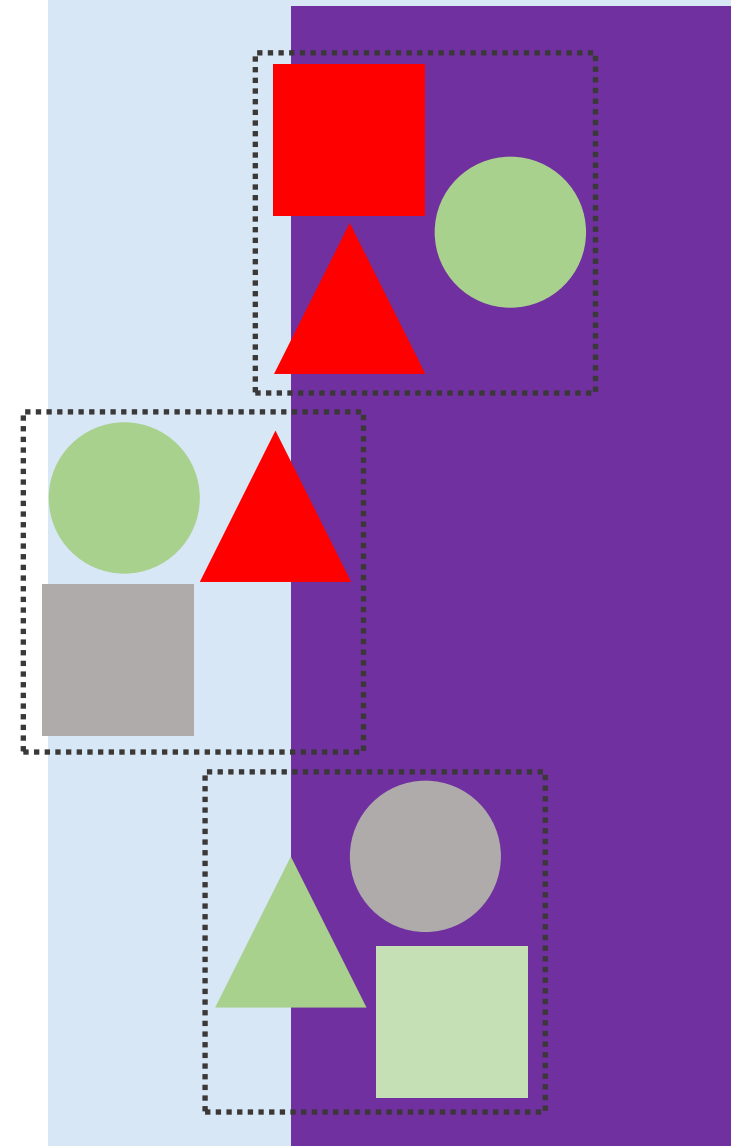
Millised tegurid
kujundavad
tuleviku meie
sektori jaoks?

Millist tulevikku need
tegurid loovad meie
seakasvatusektorile?

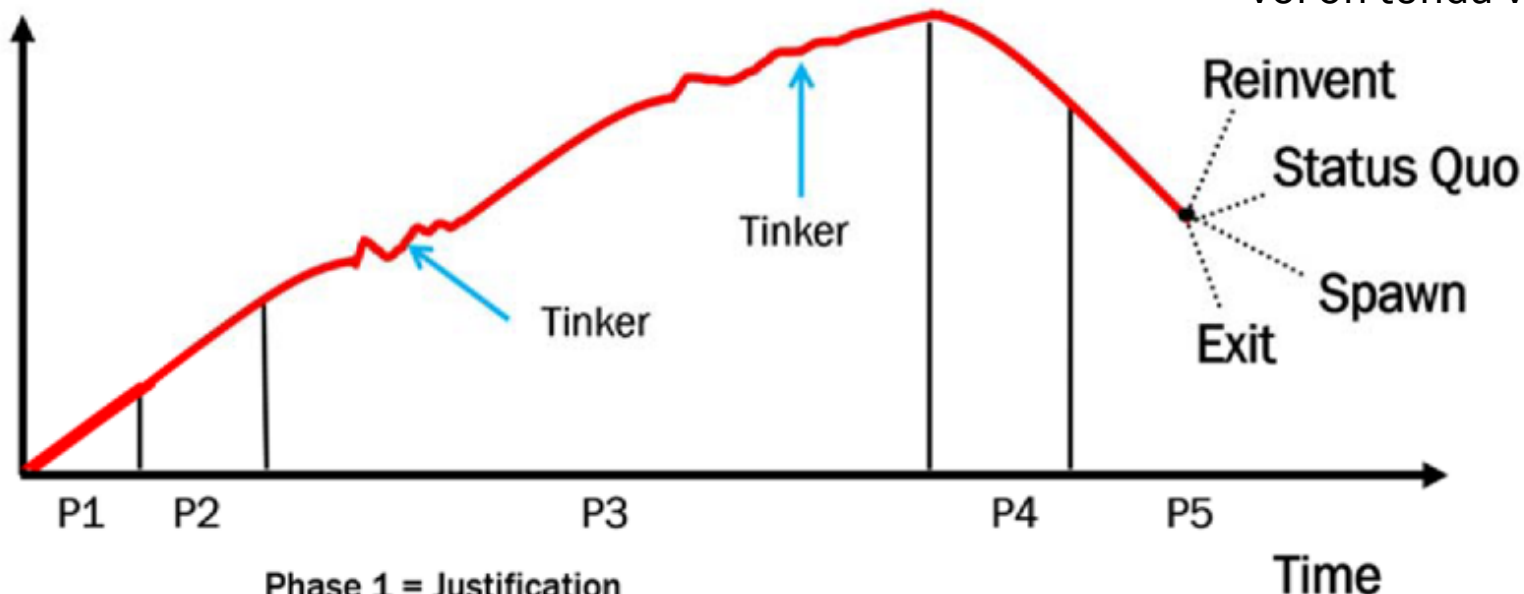
Määratleme/leiaime
lahendused
seakasvatusektorile

Liigume arutelu juurde...

Health of Cooperative

- Phase 1 = Justification
- Phase 2 = Organizational Design
- Phase 3 = Growth-Glory-Heterogeneity
- Phase 4 = Recognition and Introspection
- Phase 5 = Choice

Algab uus elutsükkel!
 Kus me oma ühistuga täna oleme? Mis tunnused on ühistul, kas endiselt liigub õiges suunas või on tunda väsimusemärke???

Ei ole täpselt määratletud aega, millal miski juhtub või millal mis etapp läbi saab? Oleneb valdkonnast, keskkonnamuutumisest

Põhjendus

Organisatsioonidiseain

Kasv-hiilgus-

heterogeensus

Valikud edasiseks

Ühistu elutsükkel ja selle erinevad etapid

Sisekaemus – enda sisse vaatamine